

Publikacje towarzyszące retrospektywom

10. MFF ERA NOWE HORYZONTY we Wrocławiu

Wydawca: MFF ERA NOWE HORYZONTY i korporacja HA!ART

Publikacje towarzyszące retrospektywie Jean-Luca Godarda:

Ewa Mazierska: *Pasja. Filmy Jean-Luca Godarda*

Książka Ewy Mazierskiej, przygotowana specjalnie na retrospektywę Jean-Luca Godarda w ramach 10. edycji MFF ERA NOWE HORYZONTY, stanowi pierwszą od blisko czterdziestu lat polską monografię „papieża Nowej Fali”.

„Jakie jest kino Godarda? Jego najlepsze podsumowanie znalazłam na okładce jednego z wydań jego filmów na DVD: „częściowo poezja, częściowo dziennikarstwo, częściowo filozofia”. Dla mnie najwięcej jest w nim poezji, tak jak rozumie ją Vladimir Nabokov – jako sztuki z ambicjami do zawarcia wszystkiego w jednej „kropli”: dania świadectwa różnym aspektom ludzkiego doświadczenia, wychytując jednak to, co w nim istotne, i przedstawiając to w sposób eliptyczny. Oznacza to, że widz filmów Godarda musi włożyć znaczny wysiłek, by móc zrekonstruować czy skonstruować ich znaczenie. Powinno się to jednak opłacić – bez znajomości filmów Godarda nie możemy bowiem mówić, że znamy europejskie czy światowe kino, a znając jego filmy, mamy klucz do historii kina i, jak wierzę, potrafimy również odgadnąć jego przyszłość” (Ewa Mazierska).

Paweł Mościcki: *Godard. Pasaże*

Bycie wizjonerem kina oznacza w przypadku Godarda nie tylko tworzenie filmów z dala od zastanych schematów i rewolucjonizowanie języka kinowego na wszystkich jego poziomach. To także refleksja teoretyczna obejmująca filozofię obrazu, historię kina, koncepcję realizmu, itd. Książka *Godard. Pasaże* gromadzi w jednej, fragmentarycznej całości wypowiedzi reżysera, komentarze do jego twórczości oraz przekrojowe refleksje na temat różnych wątków jego pracy. Inspirowana Pasażami Benjamina książka ta ma być montażem myśli, narracji i problemów – czasem ujawniającym wewnętrzne sprzeczności i historyczne ograniczenia – pokazującym, że twórczość Godarda to przede wszystkim wydarzenie o randze filozoficznej.

Grzegorz Królikiewicz: *Godard. Seminaria w PWSFTViT (1984-1985)*

Grzegorz Królikiewicz, reżyser, scenarzysta i wykładowca akademicki, jest autorem kilku książek o teorii filmu i szeregu analiz ekranowych arcydzieł, opartych na własnych seminariach i dyskusjach ze studentami. Jego teksty o Obywatelu Kane’ie Wellesa, Mrocznym przedmiocie pożądania Bunuela, Rozmowie Coppoli, Sobowtórze Kurosawy czy Generale Keatona cieszą się niemal legendarnym statusem, stanowiąc punkt odniesienia dla wielu późniejszych komentatorów.

Analizy Godarda, których dokonał Królikiewicz, nie zostały nigdy wcześniej opublikowane – dostępne były wyłącznie jako zapis jego seminariów z „Analizy dzieła filmowego” na Wydziale Reżyserskim PWSFTViT w Łodzi.

Zapis seminariów Królikiewicza dzieli się na cztery części – „Wczesny Godard”, „Nowszy Godard”, „Ostatnie filmy Godarda” i dodatek „Co po Godardzie?”. Królikiewicz analizuje i omawia ze studentami dwanaście filmów Godarda, tj. *À bout de souffle* (1960), *Une femme est une femme* (1961), *Vivre sa vie: Film en douze tableaux* (1962), *Ro.Go.Pa.G.* (1963) (fragment *Nuovo mondo*, II), *Le mépris* (1963), *Une femme mariée: Suite de fragments d'un film tourné en 1964* (1964), *Alphaville, une étrange aventure de Lemmy Caution* (1965), *Masculin féminin: 15 faits précis* (1966), *Sauve qui peut (la vie)* (1980), *Passion* (1982), *Prénom Carmen* (1983) oraz *Je vous salue, Marie* (1985).

W swoich analizach Królikiewicz sytuuje Godarda w zawrotnej ilości kontekstów, od Claude’a Levi-Straussa i Carla Gustava Junga po współczesną fizykę, cybernetykę i hipnozę. Autor co krok funduje czytelnikowi zaskakujące wnioski, intelektualne krótkie spięcia i twórcze rozbiórki. Praktyka filmowa pozwala Królikiewiczowi na głęboką i szczegółową analizę nawet krótkich sekwencji czy audiowizualnych detali. Analizy Godarda autorstwa Królikiewicza wyróżniają się nie tylko na tle polskiej literatury przedmiotu, ale i – ogromnego przecież – dorobku „Godard studies”.

Publikacje towarzyszące retrospektywie Wojciecha Jerzego Hasa:

HAS pod redakcją Roberta Kardzisa

Wystawie poświęconej Jerzemu Wojciechowi Hasowi będzie towarzyszył katalog, w którym znajdzie się rozbudowana, możliwe najbardziej szczegółowa z dotychczas opublikowanych biografia J. W. Hasa. Miejsce typowych dla tego typu publikacji tekstów krytycznych zajmą fotosy, zdjęcia z planów filmowych oraz fotografie prywatne, którymi spróbujemy opowiedzieć o życiu i twórczości wybitnego reżysera.

Dzieje grzechu. Surrealizm w kinie polskim

/ Story of Sin. Surrealism in Polish Cinema
pod redakcją Kuby Mikurdy i Kamili Wielebskiej
(publikacja dwujęzyczna)

Obraz polskiego kina, który wyłania się na podstawie publikacji, konferencji i komentarzy zachodnich filmoznawców sprowadza się zwykle do trzech dominujących tradycji filmowych: Szkoty Polskiej, kina moralnego niepokoju i polskiego surrealizmu filmowego. O dwóch pierwszych pisali szeroko zarówno badacze polscy, jak i zagraniczni. O tej trzeciej polski czytelnik dowiaduje się niemal wyłącznie z rozproszonych artykułów publikowanych w zachodniej prasie filmowej. *Dzieje grzechu. Surrealizm w kinie polskim* – wyczerpująca, pionierska publikacja z udziałem autorów z Polski i Wielkiej Brytanii – wypełnia tę poważną lukę.

Książka *Dzieje grzechu* spełnia podwójną funkcję – przed czytelnikiem polskim odświeża „złe obecne”, nieoczywiste, alternatywne oblicze rodzimej kinematografii; dla czytelnika anglojęzycznego zaś stanowi bezcenny przewodnik po surrealistycznej terra incognita, której zarysy autorzy zbioru rozpoznają w filmach Wojciecha Jerzego Hasa, Waldemara Borowczyka, Andrzeja Żuławskiego, Romana Polańskiego, Jana Lenicy, Piotra Szulkina, Grzegorza Królikiewicza, Lecha Majewskiego, Tadeusza Konwickiego i innych twórców.

Impulsem do powstania książki była dziesiąta rocznica śmierci Wojciecha Jerzego Hasa. Redaktorzy książki wraz z zaproszonymi autorami podjęli się próby zrekonstruowania tradycji surrealistycznej w kinie polskim. Czy tradycja surrealistyczna może stać się główną, „dobrze obecną” i inspirującą alternatywą wobec filmowego realizmu w rodzimej kinematografii? Na czym polega specyfika „polskiego surrealizmu”? Jak sytuować surrealizm polski w szerszym kontekście kulturowym i społeczno-politycznym – wobec silnej tradycji romantycznej, socrealizmu i katolicyzmu? Co łączy surrealizm w sztukach plastycznych z jego ekranowymi manifestacjami? Oto niektóre z pytań, jakie stawiają sobie autorzy zbioru.

Wśród autorów: Daniel Bird, Michael Brooke, Małgorzata Bugaj, Marcin Giżycki, Barbara Klonowska, Paulina Kwas, Kamila Kuc, Iwona Kurz, Jakub Majmurek, Kuba Mikurda, Jonathan Owen, Dorota Skotarska, Agnieszka Taborska, Ewa Tatar, Kamila Wielebska.

Festiwal dofinansował również publikację którą można już kupić w księgarniach całego kraju:

Marcin Maron:

Dramat czasu i wyobraźni. Filmy Wojciecha J. Hasa
(wyd. UNIVERSITAS, Kraków 2010)

Książka, napisana na podstawie doktoratu autora, obronionego z wyróżnieniem w Instytucie Sztuk Audiowizualnych na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ w Krakowie w 2009 roku, zawiera analizy i interpretacje wszystkich pełnometrażowych filmów fabularnych reżysera. Ich głównym motywem jest doświadczenie czasu rozumiane jako subiektywne przeżycie człowieka. Jest to czas świadomości, pamięci i wyobraźni, istniejący na ekranie za sprawą charakterystycznej koncepcji bohatera i filmowej wizualizacji. Analizy filmów ujawniają także, w jaki sposób reżyser powiązał subiektywne doświadczenie czasu z problematyką egzystencjalną, historyczną i filozoficzną. Istotnym motywem książki jest literacki kontekst dzieł Hasa (filmowe adaptacje literatury) oraz wpływ tradycji romantycznej na stworzoną przez niego formułę kina poetyckiego. To za sprawą tych powiązań bohaterowie Hasa niosą w sobie znamię indywidualnego doświadczenia czasu, wprowadzając zarazem widza w obszar sztuki, w którym doświadczenie to zaistnieć może w szerszym jeszcze wymiarze.

Publikacje towarzyszące retrospektywie Nowego Kina Turcji:

Nowe Kino Turcji pod redakcją Jana Topolskiego

Nowe Kino Turcji to antologia tekstów krytyków i filmoznawców tureckich, niemieckich, angielskich i polskich ilustrowana zdjęciami z filmów oraz fotografiami reżyserów. Tematycznie ograniczona i związana z dziełami i twórcami prezentowanymi w ramach 10. edycji MFF ERA NOWE HORYZONTY.

W książce spotykają się dwie perspektywy – autorów zachodnich, którzy „odkrywają” dla siebie turecką kinematografię oraz autorów tureckich, starających się opisać ją na nowo. Artykuły dotyczą relacji społecznych (ze szczególnym uwzględnieniem figury kobiety, dziecka i ojca/męża), przemian religii i kultury pod wpływem industrializacji i westernizacji, opozycji prowincji i metropolii, obecności historii i polityki. Pokazują, w jaki sposób nowe kino tureckie reinterpretuje klasyczne gatunki, starają się określić jego stylistyczną specyfikę, poszukują autorskich poetyk. Wśród omawianych twórców znaleźli się m.in. Nuri Bilge Ceylan, Zeki Demirkubuz, Derviş Zaim, Yeşim Ustaoglu, Semih Kaplanoğlu, Reha Erdem, Umit Ünal, Kazim Öz.

Publikacje towarzyszące retrospektywie Braci Quay:

Trzynasty miesiąc. Kino braci Quay pod redakcją Kuby Mikurdy

W związku z retrospektywą braci Quay w ramach 10. edycji MFF ERA NOWE HORYZONTY dwóch młodych kryty-

ków, Kuba Mikurda i Michał Oleszczyk (autorzy Kina wykolejonego. Rozmów z Guyem Maddinem, Kraków 2009) odbył cykl rozmów ze Stephenem i Timothyem Quayami, omawiając kolejne filmy w ich dorobku, pytając o inspiracje filmowe, literackie, malarskie i muzyczne. Wywiady Mikurdy i Oleszczyka uzupełniły eseje krytyczne m.in. Marcina Giżyckiego, Piotra Dumaty, Jakuba Momro i Adriany Prodeus. Tekstom towarzyszy równoległa narracja wizualna, złożona ze zdjęć, szkiców, kolaży i dodatkowych materiałów graficznych. Trzynasty miesiąc jest pierwszą tak obszerną prezentacją twórczości braci Quay na świecie.

Publikacje towarzyszące retrospektywie Laury Mulvey:

***Laura Mulvey Wybór tekstów* pod redakcją Kamili Kuc i Lary Thompson**

Laura Mulvey jest jedną z najbardziej znanych współczesnych teoretyczek filmu. Jej najstynniejszy tekst *Przyjemność wzrokowa i kino narracyjne* (1975), łączący psychoanalityczną refleksję nad kinem z krytyką feministyczną należy do ścisłego kanonu myśli teoretyczno-filmowej (w języku polskim pojawia się w Panoramicie współczesnej myśli filmowej pod redakcją Alicji Helman). *Przyjemność wzrokowa...* otworzyła kilkunastoletnią debatę, prowokując liczne komentarze i polemiki, określając pole sporów w teorii filmu w latach 70. i 80. W Polsce Mulvey pozostaje autorką niemal nieznaną, mimo jej obszernego dorobku, znacznie wykraczającego poza wątki poruszone w *Przyjemności wzrokowej...*

Publikacje towarzyszące retrospektywie Daniela Szczechury:

Publikacja dofinansowana przez festiwal, dostępna już w księgarniach całego kraju:

***Hobby Animacja. Kino Daniela Szczechury* pod redakcją Jerzego Armaty (Wydawnictwo Studio Emka, Warszawa grudzień 2009)**

Nic początkowo nie wskazywało, że Daniel Szczechura, późniejszy klasyk europejskiego filmu animowanego, jeden ze współtwórców słynnej w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych ubiegłego wieku polskiej szkoły animacji, przez większość swego życia będzie się zajmował tym rodzajem kina. Zaczynał bowiem od kręconych amatorsko, krótkich filmów fabularnych, a w łódzkiej szkole filmowej studiował sztukę operatorską, wspomagając często zdjęciami etiudy dokumentalne i fabularne, realizowane przez kolegów z wydziału reżyserii.

Więcej informacji: www.enh.pl